

Samfunn for alle

Nr 4 | 2023

NORSK FORBUND FOR UTVIKLINGSHEMMEDE

Bli kjent med Lubna
Side 8

Bilder fra sommerleir!
Side 24

2000 nye VTA-plasser
Side 32

Selvmål fra NFF

Hedvig Ekberg
Generalsekretær

Fotballpresidenten i Norge er uten tvil engasjert i menneskerettigheter og likestilling – for nesten alle. Da Special Olympics gikk av stabelen i Berlin i juni var det uten at Norge hadde med et fotballag. Håndball, turn, svømming og andre idretter var representert, men ikke fotball. Fotballforbundet (NFF) med presidenten i spissen hadde satt ned foten for dette. NFU opplevde at de hadde ulike vikarierende argumenter for hvorfor de hadde tatt denne beslutningen. Et av argumentene var at de ønsker å satse på breddeidretten. Det er jo fint at de ønsker det, men det gjelder også for de som spiller fotball uten å ha en funksjonsnedsettelse, men de deltar også i de Olympiske leker.

Videre uttalte NFF at målgruppen i Special Olympics er begrenset til spillere med «intellectual disability», mens NFFs lag består av spillere med mange ulike typer funksjonsnedsettelse. Dermed mente de at mange ville bli utelukket fra deltakelse i Special Olympics. Det er vanskelig å se problemet med dette. Så vidt vi vet har ikke noen med en utviklingshemning fått muligheten til å delta i Paralympics eller de Olympiske leker.

NFU hadde i lang tid forsøkt å få NFF i tale, men det var ikke mulig, helt til mediene snappet opp og omtalte saken. Da tok det ikke lang tid før fotballpresidenten hadde mulighet for å møte NFU.

Dessverre kom det ikke noen løfter fra NFF om endring av praksisen, så fotballpresidentens flotte ord om menneskerettigheter og likestilling gjelder fortsatt – nesten alle.

Vi har invitert NFF til å komme og si noe om temaet på ledersamlingen vår i høst. Vi får håpe de har endret syn på saken, og håpet er det siste en skal gi slipp på.

Samfunn for alle

Medlemsblad for Norsk Forbund for Utviklingshemmede

Fem utgivelser per år

Årsabonnement: 400 kroner
ISSN: 0803-5105

Ansvarlig redaktør:

Tom Tvedt
tom.tvedt@nfunorge.org

Redaktør:

Niclas Tokerud
niclas@nfunorge.org

Korrektur:

Ann-Elisabeth Grønhaug og
Helene T. Strøm-Rasmussen

Adresse:

Samfunn for Alle,
NFU Postboks 8954
Youngstorget
0028 Oslo

Sentralbord: 22 39 60 50

E-post: post@nfunorge.org
www.nfunorge.org
www.facebook.com/NFU Norge

Annonseakvisitør:

Salgs Forum AS
Tlf: 915 90 578
E-post: post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Forsidebilde: Norges idrettsforbund

Design og layout: ogLilleby.no
Trykk: Ålgård Offset AS

Utgivelse 5, 2023 kommer uke 50

Frist for saker: 8. november
Annonsefrist: 8. november

Innhold

- 2** Fra generalsekretæren
- 4** Leder: Valget er viktig for NFU
- 6** Høyres skolepolitikk
- 8** Bli kjent med Lubna
- 10** - På tide å svekke det kommunale selvstyret
- 14** Erfaringsutvalget tester valgmateriell
- 16** Inkluderingsdebatt på Arendalsuka
- 21** - Ask har forandret verden
- 22** Gjennomslag i Bærum
- 24** Se bildene fra sommerleir!
- 27** Sommerfest på Rislåvollen
- 28** Mer til inkluderende idrett
- 30** Årlig oppmøte i mannsutvalget
- 32** 2000 nye VTA-plasser
- 35** Demokratidugnad i NFU
- 37** Internasjonalt: Utdanning i Uganda
- 40** SAFO: Hvem heier på CRPD?
- 42** Erfaringsutvalget på stortingsbesøk
- 44** Butikken

Valget er viktig for NFU

Tom Tvedt
Forbundsleder

Betyr det noe hva vi stemmer? Blir det det noen forskjell? Får vi bedre tjenester, får vi flere timer med fritidskontakt, får vi høyere kvalitet på tjenesten hvis vi velger å delta i valget?

Det er mange spørsmål som kan og bør stilles, og svarene kan nok variere. Dessverre ble det største partiet igjen hjemmesitterne med hele 37,6 prosent oppslutning. Og en ting er helt sikkert, at de som representerer hjemmesitterne har gitt en stor andel av sin stemme til de man er uenig med. Dette er et problem for demokratiet.

Vi som organisasjon er politisk, men ikke partipolitisk. Vi jobber for at mennesker med utviklingshemning skal få de samme rettighetene som alle andre.

Ja, de har krav på det, men vi vet at ikke alle får det. Dette valget handlet om hvem som skal bestemme i din kommune eller ditt fylke. Vi bor alle i en kommune og vi er helt avhengig at de som nå skal styre de neste fire årene har kunnskap om vårt område.

Takk for innsatsen!

Det er da på sin plass å si tusen takk for den innsatsen som dere i fylkes- og lokalagene har lagt ned i å arrangere valgmøter, ingen nevnt og ingen glemt. Men - jeg må gjøre ett unntak som gjelder dere alle.

Lokallaget i Tromsø inviterte til valgmøte med skole og utdanning som tema. Minst 150 kom, det var ikke nok stoler, og det var kø for å delta.

De fikk mange oppslag i lokalmedia. Jeg er sikker på at de folkevalgte ble mye klokere, jeg er sikker på at de fremmøte ble litt klokere og jeg er helt sikker på at gjengen i Tromsø NFU fikk direkte linje inn til de

nyvalgte kommunestyrerepresentantene. Og jeg er helt sikker på at det ikke blir det siste møtet som blir arrangert i Tromsø NFUs regi.

Jeg tror dette er gjeldende for alle møtene vi arrangerte. Når arbeidet vårt også resulterer i at leder av NFUs erfaringsutvalg, Henriette Hvarnes Hansen, deltar direkte på Dagsrevyen, ja da er dette et tydelig tegn på at vi jobber som et lag og at det er resultatet av eksemplarisk organisatorisk arbeid. Igjen - gratulerer.

Politisk påvirkningskraft

Her har vi vist oss som den politiske påvirkningskraften vi ønsker å være, og jeg har kjent på en voldsom vilje og kraft på de møtene jeg har fått delta på. Jeg vil takke dere alle for den innsatsen dere har lagt ned og er sikker på at dere nå vil følge opp i det videre arbeidet.

Vi er ikke partipolitiske, men det betyr ikke at våre medlemmer ikke stiller til valg i sin kommune. NFU har medlemmer i mange kommunestyre og fylkesting som er innvalgt for et parti. Jeg tror vi er representert i de fleste partiene. Det er viktig at vi er til stede i kommunestyre, det er der beslutninger som vil få konsekvenser for retningen i vårt samfunn fremover blir tatt.

Lykke til med arbeidet, og husk at nå er det bare to år igjen til et nytt valg.

Det er ikke det samme hvilken BPA-leverandør du velger

Det er forskjell på BPA-leverandører. På samme måte som det ikke er likegyldig hvem som er assistent for barnet ditt, er det heller ikke likegyldig hvilken BPA-leverandør du har. Noen leverandører er bedre på BPA for barnefamilier enn andre.

I Mio er vi gode på familier. Først og fremst fordi mange av oss som jobber her selv er foreldre og BPA-arbeidsledere for barn med funksjonsnedsettelse; Vi forstår hva du som forelder står i og hvilke utfordringer du og barnet ditt må takle. Vi har vært der selv.

Derfor er systemene, arbeidsleder-verktøyene, opplæringen og rutineene våre satt opp med utgangspunkt i at det skal være så enkelt som mulig for deg å være arbeidsleder for barnet ditt.

Mio BPA er en av Norges største leverandører av brukerstyrt personlig assistanse. Vi leverer et bredt spekter av tjenester til personer med både fysiske og kognitive funksjonsnedsettelse i mer enn 120 norske kommuner, og har erfaring med BPA både til barn, ungdom, voksne og eldre.

**Vil du vite mer?
Ring oss på 40 05 40 07,
eller besøk oss på mio.no/bpa**

Høyre vil ha lærekandidatordning i alle fylker

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

I sitt arbeid med det politiske dokumentet «En bedre hverdag for utviklingshemmede» lanserte Høyre 70 ulike tiltak. Ett av disse er å styrke lærekandidatordningen. Men hva betyr det egentlig?

- I dag er det for mange elever med utviklingshemning som styres mot studiespesialiserende skolegang, selv om de ønsker et yrkesfag. I Østfold og Vestfold har de gode modeller for at elever kan bli lærekandidater som et alternativ. Elevene får etter utdannelsen et kompetansebevis og står bedre rustet til å jobbe i enten varig tilrettelagt arbeid eller i ordinær virksomhet, sier Margret Hagerup.

Høyrepolitikerer vil gi flere kompetansen de trenger for å komme seg ut i arbeidslivet. - Høyre vil jobbe for at døren inn til utdanning alltid skal stå åpen. For å sikre dette må systemet tilpasses den enkelte elev, gjennom tilpasset opplæring og alternative veier ut i arbeidslivet.

Mange barn og unge med utviklingshemning får ikke et godt nok pedagogisk tilbud som er nok tilpasset den enkelte elevens forutsetninger, ifølge Høyre. - Flere kan mestre mer, om de får muligheten til det, sier Margret Hagerup.

Flere veier til bestått og nye yrkestitler

Høyre har også bedt departementet vurdere om det kan innføres en bestemmelse om at grunnkompetanse etter kompetanseprøve bør telle som fullført og bestått videregående opplæring med grunnkompetanse, og telle som fullført og bestått i statistikkene. - Det vil gi et riktigere bilde, sier Hagerup.

Høyre ser for seg at ordningene, som allerede er i Østfold og Vestfold, kan inspirere en nasjonal modell. - I dag er det for store forskjeller mellom fylkene i bruk av lærekandidatordningen, noe som gir svært ulikt tilbud avhengig av postadressen. Høyre vil at lærekandidatordningen skal være et reelt alternativ i alle landets fylker, sier Hagerup.

Høyre vil også at det skal utredes en yrkestittel ved enden av lærekandidatutdanningen, som eksempelvis kokkeassistent. - Det mener vi vil løfte statusen og synliggjøre kompetansen til dem som har tatt lærekandidatutdanningen.

Høyre fremmet forslag om dette i Stortinget og fikk flertall, kun mot regjeringspartienes stemmer. - Nå håper vi regjeringen får fortgang i dette arbeidet, på samme måte som de tok tak i vurderingsforskriften. Det vil gi mange som i dag står utenfor skole og arbeidsliv en alternativ og viktig vei inn.

Støtter endring i vurderingsforskrift

Vurderingsforskriften blir nå foreslått endret etter at mange reagerte på at det stod «Ikke vurdert» i vitnemålene til elever med utviklingshemning.

- Høyre er enig i at det må gjøres endringer i vurderingsforskriften. Det er flott å se at kunnskapsministeren tok tak i dette, da problemstillingen ble løftet. Det å få «Ikke vurdert» på vitnemålet er et eksempel på praktisk politikk som er lett å endre, men som har stor betydning for dem det gjelder, sier Høyre-politikerer.

FANTASTISKE Solgården i Spania

trygghet, trivsel og glede

Feriestedet som ble bygget for at akkurat DERE skulle få en fin ferie! Solgården ligger ved byen Villajoyosa på Costa Blanca i Spania. Solgården har i over 50 år vært funksjonshemmedes eget feriested. Nå mer spennende og innholdsrik enn noen gang!

For turene tilrettelagt for utviklingshemmede gjelder:

- Trygg ferie
- Helpensjon
- Norsk helsepersonell
- Bagasjeservice
- Eget fly
- Aktiviteter
- Underholdning.

2024 I SALG NÅ!

SOLGÅRDEN
trygghet, trivsel og glede

Økonomisk
ledsager-
støtte

Solgården er tilrettelagt for rullestolbrukere.

For mer informasjon og bestilling: solgarden.no
tlf 24 14 66 60 • e-post: booking@solgarden.no

Følg oss på

Norge fikk i juni en ny kultur- og likestillingsminister. Lubna Jaffery fra Bergen har nå ansvar for mye politikk som angår NFUs medlemmer. Vi har tatt en prat for å bli bedre kjent med den nye ministeren.

Bli kjent med Lubna Jaffery

TEKST: Niclas Tokerud

FOTO: Torbjørn Kjosvold

Hei, Lubna! Du er ny kultur og likestillingsminister! Men sånn bortsett fra det, hvem er du?

- Jeg er en engasjert politiker fra Flakveit i Bergen. Jeg brenner for at samfunnet vi lever i skal være godt for alle, uansett hvem de er.

Det er veldig bra! Vi jobber også for et godt Samfunn for Alle. Men hva liker du å gjøre når du ikke er på jobb som minister? Har du noen hobbyer?

- Som bergenser er det klart mitt hjerte står i Brann, og jeg er veldig glad i å gå på stadion når det er kamp. Ellers liker jeg reiser, film, og konserter, og så er jeg veldig glad i å gå tur. Jeg har ofte gått i byfjellene hjemme etter en lang dag med mange inntrykk. Det er ikke mye som gir perspektiv på samme måte som en tur i frisk luft, synes jeg.

Det er jo veldig spennende med en ny kultur- og likestillingsminister. Hvordan

vil mennesker med utviklingshemning nå merke at det er du som er sjefen i departementet?

- Regjeringens mål er at alle blir inkludert i samfunnet, og det målet står uavhengig av hvem som er minister. For meg er det særlig viktig at vi som er politikere arbeider for at felleskapet skal favne flere. Alle skal ha rett til å være den de er, og ha mulighet til å leve gode liv som man trives med. Da må vi sammen jobbe for å senke terskler for deltagelse.

«Stortingsmelding 8: Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrst og sett» ble vedtatt på Stortinget i april i år. Hvordan vil du som likestillingsminister følge opp arbeidet med meldingen?

- Det er viktig for meg som likestillingsminister, og for regjeringen, at personer med utviklingshemning opplever at de har de

samme rettighetene og mulighetene som alle andre til å delta – på like vilkår og uten diskriminerende barrierer. Mange departementer var med på å lage stortingsmeldingen. De har også ansvar for at politikken blir gjennomført på deres områder. Som likestillingsminister med koordineringsansvar må jeg følge ekstra med på at tiltakene faktisk følges opp.

Et viktig mål med meldinga er at personer med utviklingshemning ikke bare formelt sett skal ha, men også opplever at deres rettigheter innfris, og at de har samme muligheter som andre i Norge. Her har vi som politikere et særlig ansvar for å passe på at det skjer.

For meg er det også viktig at vi snakker direkte med personer med utviklingshemning, for å følge med på hvilke utfordringer de opplever. Vi vil derfor gjennomføre egne rettighetsseminarer der personer med

utviklingshemning kan fortelle om hva som er viktig for dem.

Alle brukerorganisasjoner har vært tydelige på at CRPD må inkorporeres i menneskerettsloven, i likhet med kvinnekonvensjonen og barnekonvensjonen. Mener likestillingsministeren, i likhet med sitt parti, at CRPD bør inn i norsk menneskerettslov?

- Ja, Arbeiderpartiet har programfestet at vi vil innlemme CRPD i den norske menneskerettsloven. Det stiller jeg meg fullt og helt bak.

«Ekspertutvalget som utreder inkorporering av CRPD i norsk lov» skal innen utgangen av året avgjøre sin utredning. Vil du raskt iverksette arbeidet etter at utredningen ligger klar?

Jeg ser fram til å få utredningen fra ekspertutvalget som nå utreder inkorporering av konvensjonen i norsk lov. Så vil vi så raskt

som mulig sende utvalgets forslag på en bred offentlig høring, slik at alle får mulighet til å komme med sin mening.

Det har nå vært gjennomført et lokaltvalg. Tilbakemeldingene fra NFUs erfaringsutvalg er at mye av valgmateriellet til partiene er vanskelig å forstå.

- Vi i regjeringen vil at alle skal kunne delta i den politiske debatten, delta i lokaldemokratiet, og lære om politikk som handler om dem. Vi ønsker at valget, og informasjon om valget, skal være tilgjengelig for alle.

TVBRAs valgsendinger har vært veldig viktige i arbeidet med å skaffe seg informasjon om de ulike partiene man kan stemme på. Det var lenge uklart om TVBRA ville få midler til sine valgsendinger. Vil Kultur- og likestillingsministeren sørge for at det også ved valget i 2025 er på plass midler til informasjonsarbeid om valg til mennesker med utviklingshemning?

Vi bevilget et engangstilskudd til valgsendinger i forbindelse med kommune- og fylkestingsvalget i 2023, men kan ikke love tilsvarende for neste valg ettersom tilskudd til informasjonstiltak om valg, som TVBRAs valgsendinger, i utgangspunktet skal søkes fra en ordning i Valgdirektoratet. Dette er viktig for å sikre likebehandling av tilskuddsmottakere.

NFU stiller seg i rekken av gratulanter, og vi gleder oss til godt og tett samarbeid med den nye ministeren for å skape et godt samfunn for alle.

- På tide å svekke det kommunale selvstyret

Likestillings- og diskrimineringsombudet, Bjørn Erik Thon, var klar i sin tale under debatten på Arendalsuka om botilbudet til mennesker med funksjonsnedsettelse. Vi er nødt til at kommunene gjør mye mer, og de må forpliktes til å gjøre mye mer, sa Thon.

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

FORBUNDSLEDER TOM TVEDT er skuffet over utviklingen innenfor botilbudet til mennesker med funksjonsnedsettelse.

Det var en debatt med temaet «Institusjonene skulle vært nedlagt, men blomstrer fortsatt», men dreide seg vel så mye over til å handle om menneskerettighetene generelt, med et spesielt fokus på rettighetene knyttet til bolig.

Torbjørn Vereide, stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet, og Hannah Benedicte Teigland, lokal representant for Høyre i Agder, ble stilt til vegg av debattleder Jørgen Foss, NFU-leder Tom Tvedt og likestillings- og diskrimineringsombud Bjørn Erik Thon.

Vereide ble stilt spørsmål om hvorfor det i Arbeiderparti-styrte kommuner bygges store institusjonslignende boliger, når partiet har klare vedtak på CRPD.

- Jeg synes det er helt riktig at jeg tar det ansvaret i stedet for å dytte det over på andre. Det at det er så mange kommuner der det er Arbeiderparti-folk som ikke tar et større tak for dette, mener jeg er en skam for partiet vårt, sa Ap-representanten.

Han påpekte at også i andre partier burde man ta et større tak, og at det må gjøres mer for å sikre rettigheter for alle.

- Jeg tror det er flere i panelet her som kjefter på våre egne folk, riktig nok ikke gjennom media, men som tar telefoner og gjør det ansikt til ansikt. Det mener jeg vi må fortsette å gjøre. For vi kan ikke være fornøyd før rettighetene til folk blir tatt på alvor i større grad enn det de blir i dag, sa Vereide.

LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSOMBUDET

var klar i sin tale under Arendalsuka.

Bakgrunnen for debatten var som sagt den økende trenden blant norske kommuner om å bygge større og større bofellesskap, i strid med intensjonen og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Forbundsleder Tom Tvedt var tydelig oppgitt over utviklingen de siste årene, og mangelen på oppmerksomhet dette får i offentligheten.

- Realitetene er at når ansvarsreformen ble innført den gangen vi stuet dem vekk, så ble det gjort noen viktige prinsipper om at man skulle få bo som alle andre. Og det virket veldig bra, for du hadde stort politisk trykk på at man skulle få det til. Så har det nå gått 30 år. Den gangen var snittet 3,7 boenheter i et fellesskap, det siste tallet nå er 9! Det betyr at pila går feil vei, sa han i sin innledning. Han mener kunnskapsmangel er den fremste årsaken til at kommuner prioriterer som de gjør.

- Jeg har ennå ikke vært i et kommunestyre hvor noen går på talerstolen og sier de stemmer mot funksjonshemmedes rettigheter. Alle er for. Og det er noe av vår utfordring, for vi får ingen å diskutere med, sa Tom Tvedt.

Han trakk frem et eksempel fra sin egen hjemkommune for å belyse problemet.

- I Randaberg, som jeg kommer fra, der skulle de flytte noen fra de gode omsorgsboligene over til den nedlagte

demensavdelingen fordi de skulle spare penger. Uten å spørre de det gjaldt. Og det er jo problemet her. For politikerne gjør ikke vedtak om disse tingene, det ligger i det som heter «generelt kutt». Og det betyr at det skjer i det stille, sa Tvedt.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har gjennomført tilsyn i Randaberg kommune, og også fulgt opp i andre rapporter.

- Det vi ser på her er jo store lovbrudd. Det er alt for liten grad av individuell tilpasning, folk har rett og slett ikke blitt spurt hva de selv ønsker, det er jo respektløst i tillegg til at det er et lovbrudd, sa ombudet.

Han påpeker at dokumentasjonen er overveldende, og at det er mye som må gjøres for å rette opp i problemene.

- Vi har ikke bare dokumentert, men vi har overdokumentert, hvor problematisk dette er. At loven brytes på mange områder. Det var alt for liten innflytelse på boform, og det var alt for liten innflytelse på hva slags fritidstilbud disse folkene skulle ha. Og merk dere altså, 117 vedtak, det er mange vedtak - i én kommune, jeg er helt sikker på at vi hadde funnet det samme om vi hadde gått på andre kommuner, det er masse arbeid vi må gjøre sammen for å få bukt med disse problemene, sa Bjørn Erik Thon.

→

ARBEIDERPARTIETS TORBJØRN VEREIDE

mener rettighetene til mennesker med funksjonsnedsettelse må bli tatt mer på alvor enn i dag.

HØYRES HANNAH BENEDICTE TEIGLAND

trakk frem sine egne erfaringer under debatten.

Høyrerepresentanten var klar på at det er systemet som må tilpasse seg. Hannah Benedicte Teigland kunne trekke på egne erfaringer i debatten.

- Jeg er så heldig å ha vokst opp med en bror med Downs, som bor i sin egen bolig som han eier. Med det erfaringsgrunnlaget er det jo for meg en selvfølge at en person med Downs syndrom skal få være herre i sitt eget liv, sa fylkestingsrepresentanten fra Høyre.

Hun påpekte at dette er viktig for hennes parti. - For Høyre er det vårt mantra at det er systemet som skal være til for den enkelte, og ikke den enkelte som skal være til for systemet. Det er individet og enkeltmennesket som skal stå i sentrum for all vår politikk. Også er politikken til for de som trenger det mest, sa Teigland.

Dette ble godt mottatt av Likestillings- og diskrimineringsombudet. - Det Hanna fra Høyre sier treffer mitt hjerte veldig. Enkeltmennesket skal stå i sentrum. Hvis du skal sette

enkeltmennesket i sentrum, må du gi enkeltmennesket rettigheter ovenfor det offentlige. Og eneste måten å få til det på nå, er å innføre CRPD i norsk menneskerettighetslov, sa Thon.

Det var i denne sammenhengen han kritiserte det kommunale selvstyret. - Det kommunale selvstyret er sterkt. Jeg synes det er på tide å svekke det kommunale selvstyret. Hvilke rettigheter du skal ha, og hva slags liv du skal leve, skal det bestemmes av en kommunegrense? spurte han ut i salen.

Han stiller strengere krav til kommunene, og mener CRPD inn i norsk menneskerettslov vil bidra positivt til dette.

- Vi er nødt til at kommunene gjør mye mer, og de må forpliktet til å gjøre mye mer. Noe av den politiske motstanden mot CRPD bunner jo i at man er redd for det kommunale selvstyret, man er redd for at man blir tvunget til å følge menneskerettighetene. Og det skulle jo jaggu tatt seg ut, om en kommune ble tvunget til å følge menneskerettighetene. For det er det som i realiteten vil skje om CRPD blir innlemmet i Menneskerettighetsloven, sa ombudet.

Kanskje det beste året i livet ditt?

PEDER MORSET Folkehøgskole
PÅ SELBUSTRAND MIDT I TRØNDELAG

Vi er en frilynt skole som har drevet med tilrettelagt opplæring siden 1976. Alle linjer er åpne for alle. Alle elever har enerom med eget bad og toalett. Alle elever har sin egen veileder. Våre kjerneverdier er likeverd, inkludering, mangfold og fellesskap. Send oss en søknad da vel!

SOMMERTILBUD 2024

Vi arrangerer vår tradisjonelle aktivitetsuke fra 10. til 15. juni. Dette er ei uke med mye variert aktivitet både ute og inne, og en fin mulighet til å treffe både nye og gamle venner. Du kan melde deg på her hvis du er interessert i å oppleve PMF-livet i sommer: [pedermorset.no/aktivitetsuka](https://www.pedermorset.no/aktivitetsuka).
PÅMELDINGSFRISTEN ER 16. MAI.

Peder Morset folkehøgskole
Fossan 23, 7584 Selbustrand
Telefon: 73 81 20 00
Epost: pmf@pedermorset.no
www.pedermorset.no
www.facebook.com/pedermorset

Ingen av partiene hadde godt nok valgmateriell

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

NFU har gjennom valgkampen hatt stort fokus på å gjøre det lettest mulig å delta i demokratiet. Det er ikke nok at valglokaler er universelt utformet (noe de dessverre ikke er), også informasjonen må være tilrettelagt for at flere skal kunne delta.

Dette er ikke godt nokl, var den tydelige beskjeden fra lederen i NFUs Erfaringsutvalg, Henriette Hvarnes Hansen. Hun hadde tatt turen til de ulike partiene under Arendalsuka. Hver eneste stand hun besøkte fikk det samme spørsmålet – har du informasjon tilgjengelig på lettlest?

Nesten alle partiene hadde samme svar. «Vi synes denne er ganske lett å lese». Men hadde noen av partiene materiell tilgjengelig på lettlest? Nei.

Det nærmeste vi kom positivt svar under Arendalsuka var Partiet Sentrum. De hadde ikke materiell på lettlest, men de lovet at de var i ferd med å utarbeide det, og at de også jobbet med en versjon av programmet tilgjengelig på alternativt supplerende kommunikasjon (ASK).

Mangelen på informasjon har engasjert hele Erfaringsutvalget, som har bidratt lokalt med leserinnlegg for å sette saken på dagsorden. Sunniva Langemyr er en av de. Hennes innlegg skapte stort engasjement, både på Facebook og i lokalavisen Lister24.

Det førte til at politikere tok kontakt. En av de var KrFs ordfører kandidat, som tok seg tid til en lang prat om valg og politikk sammen med Sunniva.

– Når man leser et slikt innlegg, så stikker det litt i hjertet. Det er snakk om en gruppe i befolkningen som fort blir litt glemt og oversett i valgkamp-boblen som vi politikere befinner oss i. Det er ikke alt som er like enkelt å forstå for alle. Derfor sendte jeg en melding til Sunniva, straks jeg så innlegget, og avtalte en prat med henne onsdag, sa Kydland til Lister24.

Erfaringsutvalgets leder, Henriette Hvarnes Hansen ble også invitert til NRK Dagsrevyen for å prate om tilgjengelig valgmateriell.

– Det er side opp og side ned med fagord. Side ut og inn med ting som ikke er lett å forstå. De tenker ikke over at det er noen som synes det er vanskelig å lese. Det er dårlig gjort. Det er viktig for oss å vite hva vi skal stemme, sa Henriette.

Hun oppfordrer partiene til å tenke på at folk har utfordringer. Folk synes det er vanskelig å forstå, ikke bare de med utviklingshemning. Hun advarer mot mangelen på forståelig valgmateriell.

– Færre stemmer, og de mister muligheter, sier hun.

Du kan lese mer om arbeidet med tilgjengelig valgmateriell på NFUs nettsider. Der finner du også de ulike partienes svar på spørsmål om de vil ha større fokus på tilgjengelig valgmateriell i fremtiden.

FYLKESORDFØRER ARNE THOMASSEN
(til høyre) ble overrasket av statistikken, og lover å være lærevillig.

Inkluderingsdebatten overrasket fylkesordføreren

Under Arendalsuka arrangerte NFU, sammen med partnerne i SAFO, debatt om inkludering i skole og arbeidsliv. Fylkesordfører Arne Thomassen har ansvaret for de videregående skolene, men visste ikke selv omfanget av hvor mange elever med funksjonsnedsettelse som dropper ut av skolen.

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

Det er skremmende tall, sa Thomassen om at 64 prosent av elever med funksjonsnedsettelse ikke fullfører videregående skole. Arne Thomassen har det øverste politiske ansvaret for videregående skole i Agder med over 11.000 elever, men denne delen av skolevirkeligheten var fullstendig ukjent for ham.

- Det er første gang jeg som fylkespolitiker, og jeg har vært fylkespolitiker i tolv år, blir invitert til en sånn diskusjon, sa Agders fylkesordfører.

- Det er nedslående tall, og jeg kan ikke se at det er mange grundige diskusjoner her i Agder heller på det. 70 prosent av elever med funksjonsnedsettelse er ekskludert fra ordinær undervisning i videregående skole, det tror jeg ikke det er mange av oss politikere som er klare over, og det vil i hvert fall være noe jeg vil jobbe videre med, i godt samarbeid med regjeringen og med de som tar dette opp, sa Thomassen i sitt innlegg under debatten.

Møtte kritikk etter debatten

- Vi har jo funksjonshemmedes råd i kommunene og fylkeskommunene, og på akkurat dette temaet har det vært veldig lite innspill, sa Thomassen. Debatten har vært omtalt i Handikapnytt, og etter saken der har flere reagert på fylkesordførers uttalelser.

ANDREAS HAUGLAND AUSLAND skrev innlegg til fylkesordføreren i Handikapnytt. (Foto: Privat)

- Fylkesordføreren sier han ikke visste, men dette har vi fortalt ham, skrev Andreas Haugland Ausland i et innlegg til Handikapnytt. Haugland Ausland forteller i sitt innlegg om hvordan han opplevde å bli tvunget til å gå på alternativ opplæring på Holt ved Tvedestrand og Åmli VGS.

- I dag er jeg frisk og ønsker for alt i verden å få meg en utdanning og komme i fast jobb. Men på papiret har jeg brukt ungdomsretten min på alternativ opplæring som i praksis bare er oppbevaring fokommunen, stell av høner og hogging av ved. Det er det jeg fikk igjen for å bruke ungdomsretten min på VGS. I 2020 sa du, Arne Thomassen, at dette høres ikke greit ut og at dette var alvorlig, skrev han.

Fylkesordføreren har i etterkant beklaget gjennom et svar i Handikapnytt. «Jeg beklager at jeg i denne debatten under Arendalsuka har gitt deg inntrykk av at jeg lyver og benekter hendelser i denne saken. Det har ikke vært min hensikt. Jeg ønsker å gi en oppklaring. Jeg husker klart vår samtale i 2020, og jeg tok hånd om din henvendelse ved å sende den til administrasjonen for nødvendig oppfølging. Som en del av min rolle mottar jeg ulike henvendelser, inkludert din, som jeg behandler med fortrolighet og ikke bruker direkte i debatter.

Mitt hovedpoeng i denne debatten var å uttrykke min manglende forståelse for omfanget av dette problemet, både i grunnskole, ungdomsskole og videregående skole. Jeg ønsker å påpeke at jeg ikke hadde fullstendig innsikt i dette alvorlige problemet, og at jeg vil lære mer om det. Derfor vil jeg gjerne invitere deg til et nytt møte en dag du har anledning for at jeg virkelig skal forstå omfanget av det»

Regjeringen tar grep med fullføringsgaranti

- Vi har sørget for å innføre en fullføringsrett, som innebærer at alle skal få fullføre utdanning selv om man trenger mer enn de tre årene som ungdomsretten var begrenset til, sa statssekretær Sindre Lysø fra Kunnskapsdepartementet.

Han sikter til endringene i ny opplæringslov som ble vedtatt før sommeren, og som Samfunn for Alle omtalte i forrige nummer. Lysø la vekt på at det i arbeidet med ny opplæringslov har vært viktig å ivareta alle elever, og at alle elever er ulike.

- Grunnleggende sett så er regjeringen opptatt av at alle elever skal ha muligheten til å fullføre sin utdanning, og få en videregående utdanning, uansett hvilke forutsetninger man har, sa statssekretær i kunnskapsdepartementet, Sindre Lysø.

Statssekretæren trakk frem at elever med funksjonsnedsettelse er særlig utsatt for frafall og det å ramle utafør, og at mange opplever hindringer i opplæringen. Han innrømmet at tilbudet man får ikke er godt nok per i dag. →

Hvorfor sier NAV nei til ordinær arbeidsplass?

- Fra nasjonale myndigheters side kan vi bidra med lover, regler og vi kan bevilge penger, men det er også veldig viktig at det er der ute, lokalt i kommunene, man får til denne tilpasningen i praksis. Målet er enkelt og greit at alle mennesker er ulike, alle har drømmer man ønsker å oppnå, alle kan vi bidra med noe, det skal skolen legge til rette for, og derfor er denne diskusjonen så utrolig viktig, sa Lysø.

Engasjert innlegg fra Erfaringsutvalgets leder

- Jeg synes det er litt dumt at vi ikke får muligheten til å være i vanlig klasse, sa leder av Erfaringsutvalget, Henriette Hvarnes Hansen. Hun trakk frem at undervisning i ordinær klasse ville gitt henne flere utdanningsvalg. Med alternativ undervisning var valgfriheten innskrenket til fire studievalg.

Hvordan ville det fungert om du hadde vært i vanlig klasse slik som situasjonen er i dag?

- Veldig dårlig, for der er det bare én lærer, og det er ikke alle som klarer å oppfylle kravet om at om man trenger hjelp, så får man den hjelpen man trenger. Og det er det viktigste for å sikre muligheten til å komme videre med skole og utdanning, sa Hvarnes Hansen.

Erfaringsutvalgets leder ble også bedt om å dele sin erfaring om hvordan det var å skulle inn i arbeidslivet etter videregående.

- Da jeg var ferdig med to år på videregående fikk ikke jeg lov til å velge hva jeg ville være, eller hvor jeg ville være. Jeg ble plassert på tilrettelagt arbeidsplass, og det ville jeg ikke. Jeg ville være kun på ordinær arbeidsplass, for jeg følte jeg fungerte til det. Da sa NAV «nei». Totalt *nei*. Hvorfor gjør de det? Det synes ikke jeg er riktig, sa Hvarnes Hansen, og ble møtt av applaus fra salen og resten av panelet.

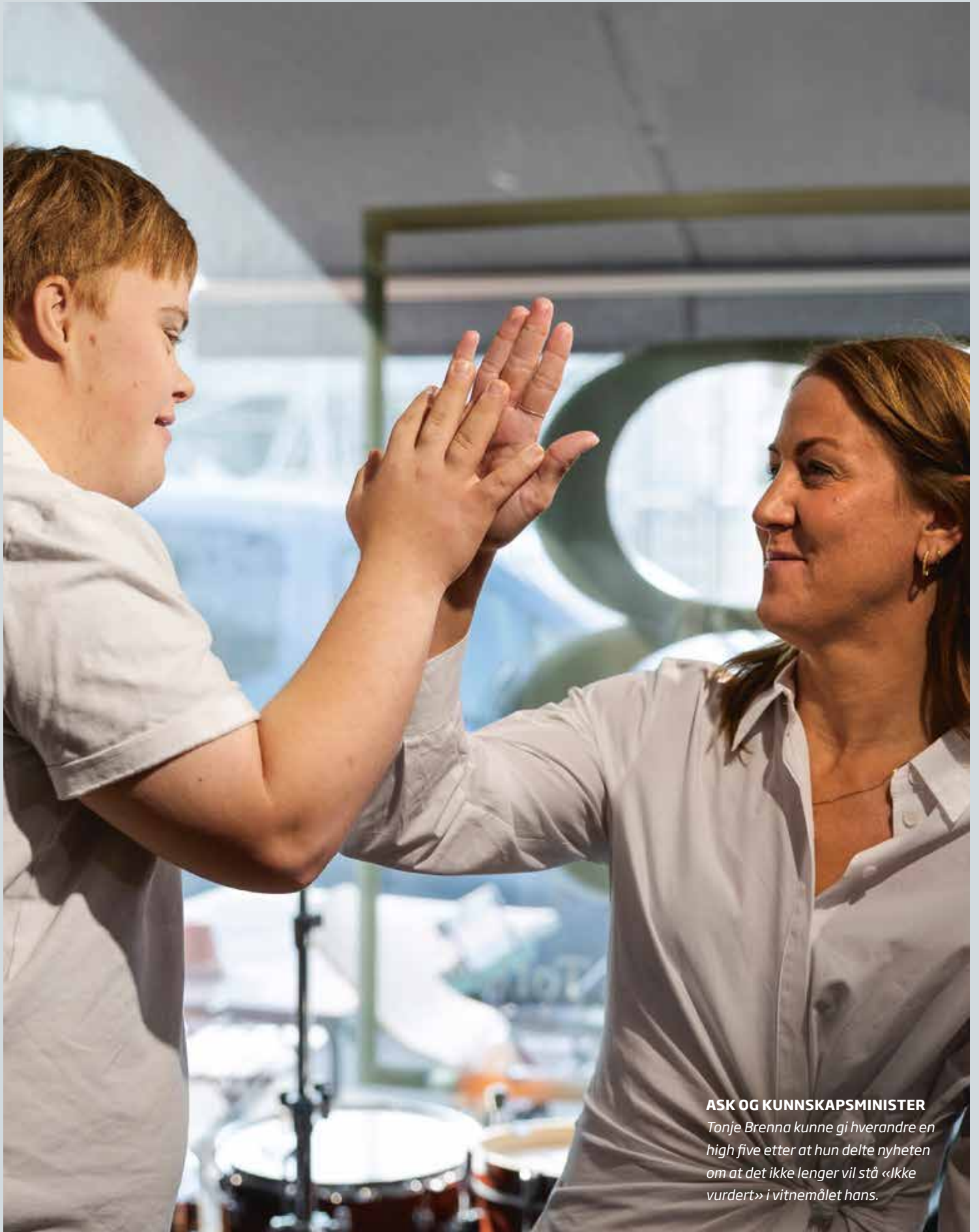
I dag jobber Henriette i ordinær bedrift som melkeansvarlig på Meny. ■

Det er viktig å tørre å prate om seksuelle overgrep

På www.noeharskjedd.no finner du nyttig informasjon og telefonnumre du kan ringe for å få hjelp og støtte dersom du er utsatt.

ASK OG KUNNSKAPSMINISTER

Tonje Brenna kunne gi hverandre en high five etter at hun delte nyheten om at det ikke lenger vil stå «Ikke vurdert» i vitnemålet hans.

Ask har forandret verden

- Alle elever skal føle seg verdsatt og kjenne tilhørighet i skolen, uavhengig av om de har en funksjonsnedsettelse eller ikke, sier kunnskapsminister Tonje Brenna. NFU-leder Tom Tvedt kaller det et viktig gjennomslag for rettighetene til mennesker med utviklingshemning.

AV: Niclas Tokerud

FOTO: Kunnskapsdepartementet / Martin Siewartz Nielsen

Det er vurderingsforskriften i skolen som nå skal endres. Frem til nå har elever med individuell opplæringsplan og avvik fra læreplanen havnet i samme kategori som de med høyt fravær og manglende vurderingsgrunnlag.

- Ask har forandret verden ved å fortelle sin historie. Det har vært viktig for meg å rydde opp i systemet, og det har vi fått til raskt, sier kunnskapsminister Tonje Brenna.

Ask er Ask Larsen. Ask sin far, Ronnie Mag Larsen, fortalte i et Facebook-innlegg om urettferdigheten i ikke å bli vurdert etter 13 års skolegang. - Jeg kjenner ingen barn som har blitt vurdert mer enn Ask. Han har blitt vurdert hele livet, hver eneste dag. Daglig har han med seg en bok hjem der det står beskrevet hvordan dagen har gått. Vi har møter med et apparat der det blir vurdert hva han er flink til, og hva han er mindre flink til. Etter 13 års skolegang er det da paradoksalt at det skal stå «ikke vurdert» på vitnemålet. Det synes vi er uverdigg, forteller pappa Ronnie Larsen i et intervju til TV 2.

Lovert rask handling

- Utdanningsdirektoratet har allerede et forslag på bordet. Elever som har en individuell opplæringsplan med avvik fra læreplanen skal ikke lenger få «ikke vurdert» på kompetansebeviset når de har vært tilstede og gjort en innsats i opplæringen, sier

kunnskapsminister Tonje Brenna.

Kunnskapsministeren forteller at forslaget vil komme på høring innen kort tid. - Utdanningsdirektoratet foreslår å innføre et eget vurderingsuttrykk for elever med individuell opplæringsplan som har avvik fra læreplanen. Forslaget er FI - «Fullført opplæring etter individuell opplæringsplan», men vi er åpne for andre forslag til vurderingsuttrykk. Utdanningsdirektoratet vil sende forslaget på høring i løpet av kort tid, sier Brenna.

Viktig sak for NFU

NFU har også vært opptatt av saken. 13. mars i år var forbundsleder Tom Tvedt på besøk hos kunnskapsministeren for å snakke om utdanningspolitikk for mennesker med utviklingshemning. Der tok Tvedt opp utfordringene med at mange utviklingshemmede blir fritatt i mange fag, og mangelen på vurdering.

- Det er bra kunnskapsministeren nå tar grep. Det har vi ventet på. Elever med individuell plan som stiller opp dag ut og dag inn fortjener en vurdering på lik linje med alle andre, sier Tvedt. Han mener det er viktig at også elever med utviklingshemning får vist frem sin kompetanse for å øke muligheten til å komme seg ut i arbeidslivet.

- Vi vet at vår gruppe er underrepresentert i arbeidslivet. Da må vi ta de grepene

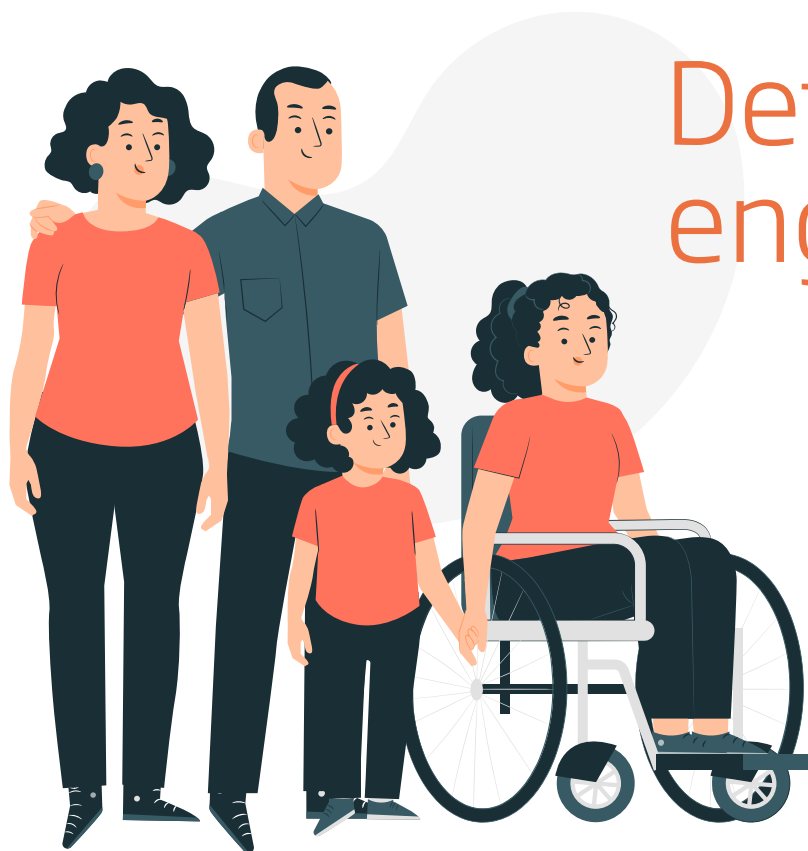
som er mulig å ta. Det handler om å øke antall plasser i varig tilrettelagt arbeid, om å oppmuntre bedrifter til å ansette flere med utviklingshemning, men også om å sørge for at alle elever får vist frem sin kompetanse. Utdanning er nøkkel til arbeid, og da må også utdanningssystemet være til stede for oss, sier Tom Tvedt.

Klar over problemstillingene

- Vi vet at elever med nedsatt funksjonsevne ikke alltid kommer ut i jobb selv om de ønsker det. Det viktigste jeg som kunnskapsminister kan gjøre er å bidra til at vi har en videregående opplæring som ruster elevene faglig og sosialt - slik at de opparbeider seg kvalifikasjoner som arbeidslivet har bruk for, sier Tonje Brenna.

I forrige utgave av Samfunn for Alle skrev vi om ny opplæringslov. Den skal sikre at alle elever har rett til å fullføre videregående utdanning.

- I arbeidet med ny opplæringslov har det derfor vært viktig for oss å ivareta alle elever. Alle elever skal få muligheten til å fullføre en utdanning tilpasset sitt behov og forutsetninger. Derfor får nå både ungdom og voksne rett til å bruke så lang tid de trenger for å fullføre videregående skole, sier Brenna.

Det nytter å engasjere seg!

57 innbyggere i Bærum kommune stod i fare for å få redusert dagtilbudet. Aktivt lokalt engasjement sendte politikerne på bedre tanker.

AV: Niclas Tokerud

ILLUSTRASJON: Storyset

Det var før sommeren det ble sendt ut brev til beboere i samlokaliserte boliger om at dagtilbudet ville bli redusert til maks tre dager med virkning fra august.

Lokale NFUere og tillitsvalgte i FO (Fellesorganisasjonen) rykket ut med innlegg i lokalavisen for å stoppe reduksjonen. Engasjementet bar frukter, og politikerne har foreløpig stoppet forslaget.

I første omgang videreføres dagtilbudet på Bærum kommunale på dagens nivå ut 2023. Det ble klart etter at et fellesforslag på vegne av alle partiene først gikk igjennom i formannskapet, for så å bli enstemmig vedtatt i kommunestyret.

Lokale NFUere har som sagt engasjert seg kraftig i saken. Unni Einerkjær, Sissel Mette Nyberg og Alette Reinholdt i styret i NFU Bærum har presset politikerne.

- Det er viktig for alle mennesker, også personer med utviklingshemning, å ha noe å gå til hver dag, skifte arena, få et annet fellesskap. Blant de som benytter dagtilbudet, har mange store bistandsbehov og har få eller ingen aktiviteter utover dette tilbudet. Erfaringsmessig er det vanskelig å få til aktivitet i egen bolig, spør hvem som helst med erfaring fra tjenester i kommunale boliger om dette, skrev de i et leserinnlegg i Budstikka.

De mener en reduksjon i dagtilbudet vil bryte med prinsipp som skal motvirke menneskerettighetsbrudd.

- Det vil være sårbart for sykdom, kompetanse og andre utenforliggende faktorer som vi frykter vil være svært alvorlig for de som rammes. Under pandemien fikk vi erfare hvor hardt isolasjon i egen bolig rammet personer med utviklingshemning spesielt, noe som medførte dårlig psykisk og fysisk helse. Med varslingen om dette kuttet bryter ikke bare Bærum kommune et særdeles viktig prinsipp som skal motvirke menneskerettighetsbrudd. Ved å knytte tjenester og boform sammen går man tilbake til en praksis som var en av hovedårsakene til at institusjonene ble nedlagt på 90-tallet. Individet og hver enkelt persons behov blir ikke sett og hensyntatt, skriver de videre.

Nå har de fått et midlertidig gjennomslag. Arbeiderpartiet var raskt ute og lovet at de skulle fremme forslag om å opprettholde dagtilbudet.

- Det er spesielt viktig for personer med utviklingshemning å ha aktiviteter hver dag, og for de fleste er Bærum kommunale dag-

tilbud det eneste tilbudet de har. Dette alternativet er det derfor helt nødvendig at de får beholde, skrev Arbeiderpartiets Bjørn M. Johnsen i et svar i samme avis.

Høyre har også kommentert saken. - I økonomimeldingen blir dette kuttet stoppet frem til jul. I praksis betyr det stans inntil det nye kommunestyret behandler budsjettet i desember. Det er bra, men høsten bør også brukes godt til å vurdere mer enn bare bevilgnings-spørsmålet - nemlig viktige prinsipper i omsorgsdebatten, svarte Høyre-representantene Torill Heggen og Morten Dahl-Hansen.

Et nytt kommunestyre trer nå til i Bærum kommune. I desember skal de vedta budsjettet for neste år, og en plan for årene etter det. Dagtilbudet vil da som varslet komme opp igjen som en av sakene.

NFU kommer til å fortsette sitt engasjement for å sikre at Bærum kommune oppfyller sine forpliktelser om å sørge for arbeid eller et eget aktivitetstilbud på dagtid for å oppnå en aktiv og meningsfylt tilværelse. At kuttet er midlertidig stanset viser at det nytter å engasjere seg.

Spør oss om BPA

Uloba er Norges eneste BPA-tilrettelegger av og for funksjonshemmede.

Årets sommerleir!

Igjen kunne lykkelige deltakere ønskes velkommen til sommerleir på Tromøya. Bildene Samfunn for Alle har blitt tilsendt tyder på god stemning, fint vær og mye glede.

Vi sender en stor takk til alle som har vært med på å arrangere!

SOMMERLEIR PÅ TROMØYA

Sommerfest på Rislåvollen

TEKST OG FOTO: Gunvor Kopperdal Rislå

Torsdag 17. august arrangerte Birkenes og Lillesands lokallag i NFUs årlige sommerfest på Rislåvollen gård på Flå. Det er en begivenhet mange ser fram til!

Vi var rundt førti personer som var samlet til grilling og utlodning. Hovedgevinsten var en stor fruktkurv og den heldige vinneren var Espen Foss. Kjøring med sekshjuling er også populært, og det ble flere turer rundt på jordene. Knut Jore som jobber i Holta-veien, bidro med sang og gitarspill og fikk oss med på sangene.

Selv om sola ikke skinte, ble det en koselig kveld, og regnet holdt seg heldigvis borte.

Vi takker Trygve og Sigrun Frøysnes Flå som tok imot oss også i år!

Over 5 millioner til inkluderende idrett

- Alle skal få oppleve idrettsglede. Det skal ikke nedsatt funksjonsevne være til hinder for. Derfor gir vi nå tilskudd til arrangement som sikrer at enda flere får mulighet til å delta i idretten, sier kultur- og likestillingsminister Lubna Jaffery.

AV: Kulturdepartementet / Niclas Tokerud

Til sammen 5 165 000 kroner blir fordelt slik at flere personer med funksjonsnedsettelse kan delta på arrangement for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

- Disse arrangementene øker mangfoldet i idretten i Norge. Jeg er sikker på at vi får se store prestasjoner av fantastiske utøvere og mye glede, både på toppnivå og på breddenivå, sier Jaffery i en pressemelding fra Kultur- og likestillingsdepartementet.

Leder av Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Tom Tvedt, er veldig glad for tildelingen til inkluderende idrett.

- Dette er et viktig steg for inkluderende idrett. Det er spesielt gledelig at det nå også gis midler under «Special Olympics»-paraplyen, i tillegg til «Paralympics». At regjeringen nå gir midler er viktig for stabilitet og videreutvikling av disse arrangementene. Dette er virkelige arrangementer med ekte idrettsglede, sier Tvedt.

MATHIAS LARSEN LUSSAND (24) er glad for at Telenor har lyst til å satse på idrettsutøvere som han. Her med idrettspresident Zaineb Al-Samarai. (Foto: Marte Hoel Romskaug)

Arrangement som får tilskudd:

- Stjerneserien for alle i Troms og Hålogaland fotballkrets høsten 2023 til våren 2024: Kr. 200 000
- Superlekene i Rogaland, Møre og Romsdal, Vestland og Agder i 2024: Kr. 400 000
- Landsstevne i svømming for utviklingshemmede i Trondheim 9.-10. mars 2024: Kr. 300 000
- Spenningskurset på Bjorli mars 2024: Kr. 200 000
- Ridderrennet på Beitostølen 10.-17. mars 2024: Kr. 2 500 000
- Nordisk Mesterskap i Parasegling i Oslo 7.-10. september 2023: Kr. 390 000
- Nordisk Mesterskap i ParaFriidrett i Lillestrøm 19.-20. august 2023: Kr. 325 000
- TelemarksVeka Para på Notodden, i Bø og Skien 19.-23. juni 2024: Kr. 750 000
- Norwegian Paragolf Open august 2024: Kr. 100 000

Idrettsforbundet og Telenor utvider samarbeidet

Samarbeidet med Telenor skal styrke arbeidet med Special Olympics Norge og idrett for mennesker med utviklingshemning.

AV: Norges Idrettsforbund

Telenor og Norges idrettsforbund har utvidet en eksisterende fireårig avtale til også å omfatte samarbeid knyttet til idrett for mennesker som har en utviklingshemning, inkludert Special Olympics Norge. Avtalen varer til 31. desember 2026.

- Norges idrettsforbund er stolte av å ha fått på plass den første samarbeidspartneren til Special Olympics Norge og ser frem til å samarbeide med Telenor om å legge til rette og bidra til idretts glede for alle, sier idrettspresident Zaineb Al-Samarai og legger til:

- Samarbeidet skal bidra til å utvikle et enda bedre aktivitets- og konkurransetilbud til målgruppen. Dette er en felles ambisjon for hele norsk idrett og i tråd med målsettingene gjengitt i "En idrett - like muligheter. Parastrategi for norsk idrett 2022-2027", som ble vedtatt i fjor.

Formålet med avtalen er å fremme like muligheter innen idretten. Gjennom avtalen er Telenor med på å bidra til at flere får mulighet til å drive med idrett ut ifra egne ønsker og behov. Telenor blir som partner en sterk bidragsyter til å skape idretts glede for alle.

Skal være plass til alle

- En sentral del av Telenors sponsorstrategi er at idretten skal ha plass til alle. Derfor er det både gledelig og naturlig at samarbeidsavtalen med Idrettsforbundet også omfatter idrett for mennesker

som har en utviklingshemning, sier Birgitte Engebretsen, administrerende direktør i Telenor Norge.

Telenor blir også offisiell samarbeidspartner til Special Olympics Norge, og vil i tillegg promoteres under Norgeslekene, som for første gang skal gjennomføres på Lillehammer i mars 2024 under NM-veka.

- «Fra bredde til topp» er også en del av vår sponsorstrategi. I dette ligger det at idretten skal ha plass til alle. Derfor bruker vi store ressurser på barn og unge i samarbeidsavtalene med idretten. En naturlig videreføring av samarbeidet er idrett for mennesker som har en utviklingshemning, sier Engebretsen.

Ble veldig glad

Mathias Larsen Lussand (24), som tok gull i Special Olympics i Berlin i sommer, sier han er veldig glad for at det satses på idrett for utviklingshemmede.

- Jeg ble veldig glad da jeg hørte at Telenor hadde lyst til å satse på idrettsutøvere som meg. Det betyr mye for meg at jeg kan ha muligheten til å spille golf, og jeg håper at jeg får enda flere gode idrettsvenner som kan spille sammen med meg. Tusen takk Telenor, sier Mathias Larsen Lussand.

NFU med tydelige innspill til Mannsutvalget

FORBUNDSLEDER I NFU Tom Tvedt var skuffet over oppmøtet fra Mannsutvalget. Kun to representanter møtte.

- Det står i norsk lov at politimesteren kan anmode om sterilisering eller kastrering av menn med utviklingshemning

NFU var sammen med flere andre organisasjoner invitert til møte med det regjeringsoppnevnte Mannsutvalget i slutten av juni. Forbundsleder Tom Tvedt var tydelig i sitt budskap til de to representantene som hadde møtt fra utvalget.

AV: Niclas Tokerud

Menn med utviklingshemning blir ikke behandlet som menn. Det er stereotyper hvor de med utviklingshemning er liksom søte og snille, de bor på institusjon og er hverken mann eller kvinne, de blir behandlet som «hen», sier Tvedt.

Han sier det er for lite informasjon rundt seksualitet, og for lite bevissthet rundt rettighetene mennesker med utviklingshemning har til et seksualliv.

- Vi har hatt en stor diskusjon i dag om seksualitet, er det sånn at du har lov til å være seksuelt aktiv? Ja - i henhold til loven har du lov. Men praktisk? Er det de som jobber ved boligen som skal bestemme om du kan ha sex? sier Tom Tvedt, og peker på konkrete eksempler.

- Fire av mine medlemmer er gift, men får ikke bo sammen. Det er kommunen som setter begrensning på at de ikke skal få bo sammen med den de elsker. To av dem har fått påbud om ikke å være seksuelt aktive på grunn av boligen de er i. Dette strider med CRPD, sier Tvedt.

NFUs leder var tydelig på at Mannsutvalget også må ta med seg FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne i sitt videre arbeid. I FNs konvensjon om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne, CRPD, står det: *«Partene skal treffe effektive og hensiktsmessige tiltak for å avskaffe diskriminering av mennesker med nedsatt funksjonsevne i alle saker som gjelder ekteskap, familie, foreldrerollen og personlige relasjoner, slik at de behandles på lik linje med andre.»*

Det er riktig nok også grove eksempler i norsk lov fortsatt. - Så står det i norsk lov at politimesteren kan anmode om sterilisering eller kastrering av menn som har en utviklingshemning. Det står i norsk lov i dag. Og folk sier jeg må slutte å si det, men det er jo faktum, sa Tvedt til utvalget.

Mannsutvalget ble nedsatt av regjeringen i 2022 for å utrede gutter og menns likestillingsutfordringer. Utvalget skal gi en helhetlig oversikt over hvilke likestillingsutfordringer gutter og menn møter gjennom livsløpet, vurdere pågående politikk og igangsatte prosesser, og foreslå tiltak som vil bidra til et likestilt samfunn. Organisasjonene var invitert for å svare på fem spørsmål:

- Hvordan påvirker normer for maskulinitet og tradisjonelle kjønnsroller funksjonshemmede menns livssituasjon?
- Er det noen grupper av funksjonshemmede menn som i særlig grad møter likestillingsutfordringer?
- Hvilke utfordringer møter funksjonshemmede menn utdanningsløpet? Hvilke tiltak kan gjøre for at flere funksjonshemmede menn gjennomfører videregående og tar høyere utdanning?
- Hvilke barrierer møter funksjonshemmede menn i arbeidslivet? Hva kan være gode tiltak for at flere funksjonshemmede menn skal ha et godt arbeidsliv?
- Hvordan ivaretas yrkesaktive som har fått en funksjonsnedsettelse i voksen alder? Hvordan jobbes det for å beholde dem i arbeidslivet?

Skuffet over oppmøtet

- Utvalget består av 17 personer slik jeg forstår det, og de som er til stede er altså leder og så er det Nils-Erik Ulset som selv har en funksjonshemning. Det er noe av det som speiler samfunnet vårt når vi diskuterer dette. Vi får for lite oppmerksomhet, sier Tom Tvedt. Han er kritisk til at utvalget ikke har satt av mer tid til å møte organisasjoner med kunnskap om vilkårene for mennesker med funksjons- og/eller utviklingshemning.

- Vi har gruppert dem og satt en merkelapp. Enten man er fysisk funksjonshemmet eller man har en kognitiv svikt, eller begge deler, så er det gjennomgående i samfunnet vårt at man utestenger eller diskriminerer. Og når det da settes av halvannen time til et møte som er så viktig, synes jeg - med respekt å melde, at det faller inn som en ettertanke om at «vi må ha et møte med de funksjonshemmede», sa Tvedt til utvalgets to møtende representanter.

DEL MED
glede

Kavlifondet er stiftelsen som deler ut **hele** overskuddet fra Kavli og Q-Meieriene til gode formål. Vi prioriterer prosjekter for barn og unges psykiske helse og for klima og miljø.

kavlifondet.no

ALL GRUNN TIL Å FEIRE en opptrapping av VTA-plasser:
Erfaringsutvalget og Marte Mjøs Persen på NFU-konferansen,
hvor VTA-plasser var ett av temaene.

Hva er varig tilrettelagt arbeid?

Varig tilrettelagt arbeid er et tilbud for deg som får uføretrygd. Du jobber i en skjermet bedrift med arbeidsoppgaver som er tilpasset deg. Du kan også jobbe i en ordinær bedrift.

Varig tilrettelagt arbeid er aktuelt for deg som trenger hjelp til å komme i jobb.

Tilbudet kan være aktuelt for deg som har uføretrygd, eller i nær framtid forventer å få uføretrygd, og trenger spesiell tilrettelegging og oppfølging.

Når du deltar på tiltaket varig tilrettelagt arbeid, får du en arbeidskontrakt på lik linje med andre arbeidstakere etter arbeidsmiljøloven.

Tiltaket skal bidra til å utvikle ressursene dine gjennom tilrettede arbeidsoppgaver. Du bidrar med produksjon av varer og tjenester.

Du kan få permisjon fra en skjermet bedrift for å prøve deg i en vanlig bedrift (hospitering).

Når du deltar i et varig tilrettelagt tiltak, beholder du uføretrygden din. Arbeidsgiveren kan betale deg en bonuslønn som du får i tillegg til uføretrygden, men det er ikke et krav. Bonuslønnen kan være inntil 118 620 kroner, som tilsvarer grunnbeløpet i folketrygden.

Tiltaket varer så lenge du har behov for det.

Hvordan søker du?

Ta kontakt med NAV-kontoret der du bor. NAV vurderer sammen med deg om du har behov for tiltaket. NAV avgjør om du får tilbudet.

Kilde: nav.no

2000 nye VTA-plasser de neste fire årene

Arbeids- og sosialminister Marte Mjøs Persen avslørte i dag at regjeringen vil prioritere 500 nye VTA-plasser årlig de neste fire årene. – Bedre enn i fjor, men bare halvveis til målet, sier Hedvig Ekberg, generalsekretær i NFU.

TEKST: Niclas Tokerud

FOTO: Olav Helland

Det var på et besøk til bedriften Grønnevik AS i Bergen at arbeidsministeren lanserte nyheten, direkte på TV2-nyhetene.

– Vi trenger å få flere varig tilrettelagte arbeidsplasser, derfor forplikter regjeringen seg nå til en opptrappingsplan der vi skal ha 2000 nye plasser i løpet av fire år, og vi begynner med 500 nye plasser neste år, sa statsråd Mjøs Persen. Hun trakk frem viktigheten av denne typen arbeidsplasser, og bedriftene som organiserer dem.

– Dette er utrolig viktig for verdiskapningen i Norge, det er mange samfunnskritiske funksjoner som blir oppfylt av denne typen bedrifter, og det aller viktigste er at det er inkluderende arbeidsplasser der mange kan oppleve mestring og det sosiale fellesskapet arbeid er for oss mennesker, sa ministeren.

Et temposkifte

– Gjennom de siste 10 årene har antall VTA-plasser økt med rundt 300 i året. Når regjeringen nå forplikter seg til 2000 nye plasser i løpet av de neste fire årene, er det et temposkifte for inkluderingen av folk med behov varig tilrettelagt arbeid, sier Mjøs Persen.

Varig tilrettelagt arbeid har åpnet arbeidslivet for

mange uføretrygdede. Ikke minst gjelder dette mange med utviklingshemning eller psykiske lidelser. Arbeidsministeren legger også vekt på at dette skaper en forutsigbarhet for VTA-bedriftene.

– Regjeringen forplikter seg også til en opptrappingsplan som sikrer 2000 nye VTA-plasser i løpet av de neste fire årene. Dette vil sikre forutsigbarhet for de mange VTA-bedriftene som kjenner på behovet for flere plasser.

Positivt, men ikke i mål

– Regjeringen har fått et anmodningsvedtak om å komme tilbake med en langsiktig og forpliktende plan for hvordan en skal sikre et betydelig løft for flere VTA-plasser. Nå leverer de 500 i 2024, og 2000 over en fireårsperiode. Det er en god start, men vi er ikke i mål, sier Hedvig Ekberg.

Hun peker på at Arbeids- og velferdsetaten har anslått et behov for mellom 900 og 1900 nye plasser årlig de neste årene, og at økningen de siste 10 årene har vært på 340 plasser årlig.

– Så vi har over tid hatt en negativ utvikling på arbeidsplasser tilrettelagt for vår gruppe. Det er positivt at man nå øker, og at vi blir lovet en økning →

MARTE MJØS PERSEN,
Arbeids- og sosialminister
fra AP. (Foto: Stortinget)

Mange med utviklingshemning, som både kan og vil jobbe, mangler et jobbtilbud i dag

over flere år. Men jeg håper at stortingsflertallet vil styrke denne potten ytterligere, så vi kan få en reell arbeidsledighetsnedgang for mennesker med utviklingshemning, sier generalsekretær Ekberg.

Norsk Forbund for Utviklingshemmede har gjentatte ganger tatt opp behovet for en økning i antall VTA-plasser, og det var blant annet et av temaene da Marte Mjøs Persen besøkte NFU-konferansen i mars. Da sa hun at regjeringen var godt oppmerksomme på behovet for flere tilrettelagte arbeidsplasser.

- Arbeid til alle er viktig for denne regjeringen. Så lenge vi har mennesker som ønsker å jobbe, men ikke kommer i jobb, kan vi ikke si oss fornøyd, sa arbeidsministeren i mars.

Hun pekte videre på at statistiske anslag tyder på at sysselsettingsandelen blant utviklingshemmede ligger i underkant av en fjerdedel. Altså at tre av fire ikke er i jobb.

- Faktum er altså at mange personer med utviklingshemning, som både kan og vil jobbe, mangler et jobbtilbud i dag. Regjeringen mener VTA-ordningen er en god ordning, som har åpnet døren til arbeidslivet for mange. I budsjettet for 2023 styrker vi derfor VTA med 250 plasser. Jeg vet at behovet for tilrettelagte arbeidsplasser er stort, og at mange skulle ønske at det kom flere plasser. Jeg kan naturligvis ikke si noe om framtidige statsbudsjetter her. Vi er imidlertid godt oppmerksomme på denne problemstillingen, sa Marte Mjøs Persen på NFU-konferansen.

Nå har vi altså fått svaret.

- Behovet er kjempestort, derfor trenger vi en forpliktende opptrapping, og jeg håper at Stortinget vil være med på det. Jeg mener vi må satse offensivt, og det blir jo da en dobling av den økningen som var for inneværende år allerede neste år, og det er rett og slett fordi behovet er stort, det er mange som trenger tilrettelagte arbeidsplasser. Og så mener jeg at vi som samfunn også må evne å inkludere alle i samfunnet inn i arbeidsstokken. Vi trenger også de ressursene de representerer, sa Persen i dag.

Forslaget til statsbudsjett vil bli lagt frem 6. oktober. Etter det er det opp til Stortinget å gjøre endringer, før statsbudsjettet vedtas i desember. NFU vil følge opp saken videre. ■

Massiv demokrati NFU i hele landet

Det er ikke bare partiene som har hatt høy aktivitet i høstens valgkamp. Over hele landet har Norsk Forbund for Utviklingshemmede stilt opp for å sette våre saker på dagsorden.

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

dugnad fra

LOKAL- OG FYLKESLAG har arrangert debatter over hele landet: Fra arrangementet til NFU Oslo, hvor Tåsenkorpset spilte til rungende applaus fra de fremmøtte.

Over 25 debatter har blitt avholdt. Politikere har blitt stilt til ansvar over hele landet med spørsmål om hva de vil gjøre for å bedre forholdene for mennesker med utviklingshemning.

- Det har blitt gjort et fantastisk arbeid av våre medlemmer med å sette de sakene som er viktigst for de opp på dagsorden. Politikere har måtte svare på hva de vil gjøre med leiepriser, fritidstilbud og arbeidsplasser for våre medlemmer. De har fått en innføring i menneskerettighetspolitikk fra de som har skoa på, sier NFU-leder Tom Tvedt.

Han trekker spesielt frem innsatsen fra NFUs Erfaringsutvalg. - De har møtt opp og delt sine erfaringer og sine tanker. De har sendt inn leserinnlegg og fortalt hva som er viktig for dem. Og de har satt et knallhardt fokus på

mangelfull tilrettelegging av valgmateriell. Jeg er kjempestolt av deres innsats, sier Tvedt.

I tillegg har NFU vært med i en kampanje sammen med Uloba og Norges Handikapforbund for å få toppkandidater til å forplikte seg til at deres kommune skal bli en CRPD-kommune. Nærmere 300 ordfører kandidater fordelt over 160 kommuner har sagt ja.

- Nå gjenstår det for disse å gjøre det om til praksis i sine kommuner. Det er bra at mange har sagt ja, men at det finnes kandidater også i større partier som mener at funksjonshemmedes rettigheter ikke skal innfris i kommune-Norge, gjør det ekstra viktig at konvensjonen tas inn i norsk lov og Menneskerettighetsloven, sier NFU-lederen.

Utdanningssystemet i Uganda

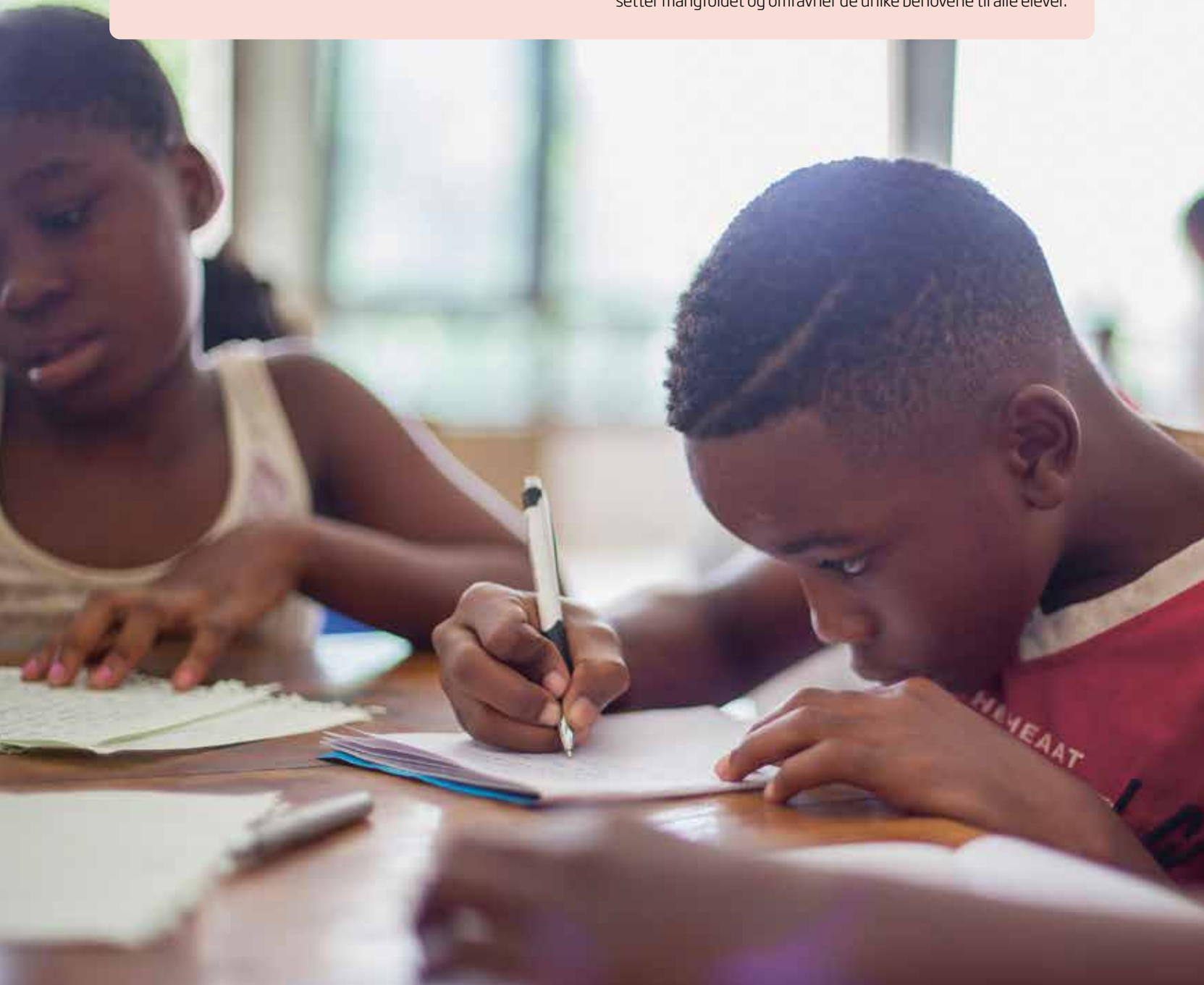
Utdannings- og idrettsdepartementet har mandat til å styre utdanningssystemet i Uganda. Hovedambisjonen er å utruste elever, studenter og lærlinger med relevant kunnskap og ferdigheter som er nødvendige for en sosioøkonomisk transformasjon og utvikling.

Dette er i tråd med FNs fjerde bærekraftsmål, som sier at inkluderende opplæring av god kvalitet for alle, er en av de viktigste byggesteinene for velstand, helse og likeverd i alle samfunn.

Ugandas utdanningssystem er organisert i fire nivåer. Barnehage (2 år), barneskole (7 år), ungdomsskole (6 år, tilsvarer ungdomsskole og videregående i Norge, med 4 år ungdomsskole, og 2 år videregående), og høyere utdanning (2-5 år).

Gjennom alle nivåene mottar elevene undervisning, og blir evaluert etter, engelsk språk. Det er to former for utdanningsinstitusjoner i Uganda, de offentlige institusjonene (med støtte fra staten), og private institusjoner.

Regjeringen i Uganda fortsetter å tilby gratis grunnutdanning til alle barn, og dette var tydelig med innføringen av universell grunnskoleutdanning i 1997. Dette ble fulgt opp med etableringen av avdelingen for spesialbehov under Utdannings- og idrettsdepartementet for å fremme inkluderende utdanning i alle offentlige skoler. Inkluderende utdanning går utover bare å plassere elever med funksjonshemninger i vanlige skoler. Det krever opprettelsen av inkluderende læringsmiljøer som verdsetter mangfoldet og omfavner de unike behovene til alle elever.

Et rammeverk for utdanning til alle i tråd med CRPD

Uganda har tatt betydelige skritt mot inkluderende utdanning gjennom sin forpliktelse til «Education for All» (EFA), og sin ratifisering av FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD), men det er fortsatt utfordringer i landet.

TEKST OG FOTO: Inclusion Uganda

OVERSATT AV: Niclas Tokerud

Uganda har iverksatt tiltak gjennom strategier som «Inkluderende utdanningspolitikk» fra 2016 og «Strategi for spesialbehov og inkluderende utdanning (2018-2028)», som har som mål å tilby inkluderende utdanning for elever med nedsatt funksjonsevne.

Gjennom ulike programmer har regjeringen gjort fremskritt med inkluderende kvalitetsutdanning for alle. Programmene med mest fremskritt er Universal Secondary Education (USE) og Universal Primary Education (UPE), som har ført til en økning i antall elever med 4,7 prosent. Det ble også innført en fleksibel og tilpasset læreplan som tok for seg ulike behov blant elever.

Tilpasningen av læreplanen for første til fjerde klasse ble utført av Nasjonalt Senter for Læreplanutvikling i samarbeid med USAID - UNITY og Utdannings- og idrettsdepartementet. Utdanningssektoren har også utviklet en rekke retningslinjer som tar sikte på å forbedre inkluderingen av alle elever på ulike nivåer av utdanning, spesielt i grunnskolen og videregående skole, og fortsetter å arbeide for likestillingsspørsmål i utdanningen. Dette inkluderer nasjonal strategi for eliminering av vold mot barn i skoler, nasjonal strategi med sikte på å fremme jenters utdanning, og politikk for kjønn i utdanningen.

De fleste offentlige skoler står imidlertid overfor et overveldende antall elever, og som et resultat klarer ikke

lærerne å møte de individuelle behovene til elevene. Det siste tallet er 42,6 elever per lærer. Som følge av dette har mange barn med funksjonshemninger, spesielt jenter, sluttet på skolen, og mange har blitt tvunget inn i tidlige ekteskap.

Et eksempel er Adikin Anna i Tororo, en jente med både autisme og synshemming. Anna sluttet på skolen ved slutten av 2022 fordi hun følte at hun ikke fikk noe ut av skolen annet enn mishandling fra medelever.

- Lærerne virket ikke å bry seg om meg, uansett hvor mye jeg rapporterte om mishandlingen, sa Anna.

Akkurat som Anna, slutter mange elever med intellektuelle funksjonshemninger på skolen på grunn av manglende individuelle læringsprogrammer i de fleste skoler i Uganda.

Som et resultat av denne utviklingen jobber utdanningsdepartementet i samarbeid med Kyambogo-universitet nå for å fremme innføringen av tilnærmingen «Ubuntu Bulamu» på skoler. Ubuntu Bulamu refererer til menneskelige egenskaper som generøsitet, omtanke og menneskelighet overfor andre i samfunnet, og er nært knyttet til den sørafrikanske Ubuntu-filosofien. Ubuntu Bulamu-tiltaket innebærer likepersonsstøtte for barn, foreldre og lærere, veiledning på jobben, infrastruktur- endringer, utvikling av læremateriell ved bruk av lokalt tilgjengelige ressurser og opplysningsaktiviteter. →

KATEBA GENEROUS under en av Inclusion Ugandas treningsøkter. Han er en av elevene som har nytt godt av vår partnerorganisasjon sitt arbeid med opplæring om typer og årsaker til utviklingshemning og rettighetene til personer med funksjonshemninger.

Da Kateba Generous ble født, la moren umiddelbart merke til at han var annerledes enn sine eldre søsken. Etter hvert som han fortsatte å vokse, så moren at han utviklet seg saktere sammenlignet med søsknene sine.

Generous' tante, Moureen Kyosiima, rådet moren til å ta ham til sykehuset for å undersøkes. Legene diagnostiserte Generous med Downs syndrom. Generous' mor ble knust og trodde at sønnens tilstand var resultatet av trolldom. Derfor bestemte hun seg for å holde sønnen innendørs og lot ham aldri forlate eiendommen i skam og frykt for naboenes meninger.

I august 2022 gjennomførte Inclusion Uganda opplæring om typer og årsaker til utviklingshemning, og rettighetene til personer med funksjonshemninger med støtte fra NFU. Umiddelbart etter den to dager lange opplæringen ble Generous tatt med til Bugongi Primary School, der han nå går i første klasse.

I en av Inclusion Ugandas oppfølgingsbesøk besøkte de også Bugongi Primary School og møtte andre barn med funksjonshemninger. Lærerne har tatt i bruk Obuntu Bulamu likepersonstiltæring som sin inkluderingsstrategi.

I Obuntu Bulamu-tiltæringen har alle, hver eneste elev, ansvar for å hjelpe medelever med funksjonshemninger både innenfor og utenfor klasserommet. Som et resultat har Generous fått mange venner på skolen, og de hjelper ham både med skolearbeidet og prosjekter etter skoletid.

Likevel er det utfordringer knyttet til å realisere en fullt ut inkluderende utdanning i Uganda. Begrensede ressurser, inkludert mangel på tilgjengelig infrastruktur, spesialisert undervisningsmateriell og hjelpemidler, utgjør betydelige hindringer. Lærerutdanning og profesjonsutvikling innen inkluderende utdanning må styrkes for å utruste pedagoger med nødvendig kompetanse.

Data fra Verdensbanken indikerer at kun 17 prosent av grunnskolelærerne i Uganda har mottatt opplæring i inkluderende utdanning, noe som har betydelig innvirkning på deres evne til å tilrettelegge effektivt for elever med funksjonshemninger. Dette understreker behovet for kapasitetsbyggende initiativer for å forbedre lærernes ferdigheter og kunnskap innen inkluderende pedagogikk.

Kapasitetsbygging spiller en avgjørende rolle i å støtte vellykket implementering av inkluderende utdanning. Det gir lærere den nødvendige kunnskapen, ferdighetene og holdningene som kreves for å sikre at inkluderende praksis blir effektivt iverksatt i klasserommet. Innsatsen for kapasitetsbygging bør fokusere både på de som er under utdanning og de som allerede er utdannet som lærer, og i kompetanseheving av lærere for å fremme bærekraftig endring.

Program for kontinuerlig profesjonsutvikling (CPD) fra Ugandas regjering er et positivt initiativ. Dette programmet gir en mulighet til å forbedre undervisningsmetoder og håndtere utfordringene som oppstår i inkluderende utdanning. Imidlertid krever det støtte fra eksterne partnere for effektiv gjennomføring.

Partnerskap med organisasjoner som har erfaring med inkluderende utdanning er avgjørende for gjennomføringen. Disse organisasjonene kan tilby teknisk ekspertise, veiledning om læreplanutvikling og ressurser for læreropp-læring. Samarbeid med internasjonale enheter som FN-organer, ikke-statlige organisasjoner og akademiske institusjoner kan føre til bærekraftige og evidensbaserte praksiser innen inkluderende danning. ■

Hver eneste dag står veiledere i våre ASVL bedrifter klare til å bistå de som trenger hjelp til å finne sin vei i arbeidslivet. Enten det er på en tilrettelagt arbeidsplass, eller gjennom jobb i en annen bedrift.

En av ASVLs hovedoppgaver er derfor å kjempe for at flere får en tilrettelagt arbeidsplass.

ROGALAND

Jæren Industripartner AS

Postboks 513, 4349 Bryne

www.jias.no

ROGALAND

Sandnes Pro-Service AS

Skippergt. 121/123, 4327 Sandnes

www.sanpro.no

ROGALAND

Solstein AS

Bleikmyrvegen 45, 4276 Vedavågen

www.solstein.no

NORDLAND:

Herøy ASVO AS

Flosta, 8850 Herøy

www.heroyasvo.no

OSLO:

Fossheim Verksteder AS

Postboks 6762 Rodeløkka, 0503 Oslo

fossheim-as.no

INNLANDET:

Sølve AS

Postboks 64, 2860 Hov

www.solve.as

MEDVIND ASSISTANSE

Først og fremst handler BPA om friheten til å kunne ta styring over ditt eget liv, hvordan du vil ha din hverdag. Målet er at vi alle skal kunne leve likestilte liv uavhengig av assistansebehov.

BPA gjør det mulig for deg å være en ressurs, både for deg selv, dine nærmeste og i samfunnet. Med BPA kan du ivareta dine behov, interesser og plikter, som alle andre samfunnsborgere.

For å høre mer om hvordan Medvind Assistanse kan bistå deg i denne prosessen, ta kontakt!

www.medvindassistanse.no

+47 98 90 90 30

post@medvindassistanse.no

KOMMUNE- OG FYLKESTINGSVALGET ER UNNAGJORT

Hvem heier på CRPD?

Er du fornøyd med valget i år? Ble du stormende begeistret eller dypt deprimert av årets valgthriller. Jeg er sikker på at dere lesere har svært forskjellige meninger om årets lakmustest. Dine vurderinger er nok utslag både av hvilken kommune du bor i, og hvilket parti du heiet på.

AV: Janne Skei,
daglig leder i SAFO

På nasjonalt plan utropes Høyre som den store vinneren. Hele 5,8 % økte partiet fra forrige valg etter at stemmene er talt opp. Det betyr at partiet har fått 1852 representanter til sammen i totalt 303 ulike kommuner. Det er ikke dermed gitt at alle Høyres lokalpolitikere er tilfredse med resultatet. Høyres Kommunelag i Åmot, Frøya, Træna, på Kvitsøy og i Årdal, har all grunn til å sprette champagnekorken. Disse lagene økte sin oppslutning med mellom 23 til 30,4 %. Jeg håper at medlemmer og tillitsvalgte i SAFO-familien nå krever noe tilbake for den tilliten som ble partiet til del.

Likegyldige til funksjonshemmedes menneskerettigheter

CRPD inn i norsk lov er SAFO, NFU og de andre SAFO-organisasjonenes viktigste sak i tiden fremover. Ingen av de nevnte kommunene har nedfelt et pip om funksjonshemmedes menneskerettigheter i samfunnsdelen av sin kommuneplan. I tillegg til dette, er det bare Dordi Hammer fra partiet Rødt i Frøya kommune av toppkandidatene i disse fem kommunene, som har sagt de støtter at funksjonshemmedes menneskerettigheter skal gjelde i deres kommuner.

Fem av Høyres kandidater vil ha funksjonshemmedes menneskerettigheter i sin kommune

Ikke mange av toppkandidatene i Høyre har forpliktet seg til at funksjonshemmedes menneskerettigheter skal gjelde i deres kommuner. De som det har

gjort, fortjener imidlertid ei «fjør i hatten». Høyres fylkesordfører kandidat i Agder, Arne Thomassen, er en av disse. Det samme gjelder partiets ordfører kandidat Mathias Bernander i Kristiansand, Linda Øygarden i Arendal, Frank Pedersen i Tønsberg og Adrian Tollefsen i Øvre Eiker. Disse Høyretoppene i kommune-Norge kan stå som gode eksempler for resten av Høyres hær på 1852 representanter i lokalpolitikken.

Tromsøs ordfører kandidater positive til CRPD

Også FrP opplevde et oppsving nasjonalt, og med 3,1 % økning i nasjonal oppslutning, dekker FrP nå 253 kommuner med 1007 mandater. Allikevel fikk også flere av FrPs lokallag føle tilbakegangens sure svie. I Hareid ble valgoppslutningen 18,4 % lavere enn ved lokalvalget i 2019, og på Kvitsøy sa 11,2 % av partiets velgere fra 2019 «takk for seg».

Det er en utfordring for oss at bare én av FrPs ordfører kandidater har forpliktet seg til å arbeide for at funksjonshemmedes menneskerettigheter skal gjelde i sin kommune. Han heter Bjørn-Gunnar Jørgensen og hører til i Tromsø kommune. Ei fjør i hatten i Tromsø både til Jørgensen og til alle de andre ordfører kandidatene som vil jobbe for funksjonshemmedes menneskerettigheter. I Tromsø har vi kandidater fra seks andre partier. Her kan SAFO-familiens organisasjoner i tillegg snakke med Wilhelmssen i AP, Dahl i Venstre, Strandli i Senterpartiet, Skogholt i SV, Joakimsen i Rødt og Skogan i KrF. Det bør, rent politisk, gi et godt grunnlag for å sikre funksjonshemmedes menneskerettigheter i kommunen.

La oss minne ordfører kandidatene på alle løftene

Arbeiderpartiet - tilbakeslag som velgermagnet, bevissthet om CRPD

Arbeiderpartiet reduserte sin oppslutning nasjonalt med hele 3,2 % siden valget i 2019. Likevel er partiet representert i 349 ulike kommuner med totalt 2262 mandater - hele 46 kommuner og 410 mandater mer enn Høyre. Selv om AP nasjonalt er redusert, finnes det fremdeles AP-bastioner og kommuner med stor vekst i lokal oppslutning. I Vevelstad er Aps oppslutning økt med 34,6 % og i Flå med 30,1 %.

Også i noen større byer har AP økt sin oppslutning. Den allerede nevnte «storbyen» Tromsø er en av disse. Stavanger er en annen by med økt AP-oppslutning. I oljehovedstaden er velgeroppslutningen for AP 6,7 % høyere enn i 2019. Veldig synd da, at Stavanger Aps populære ordfører kandidat Kari Nessa Nordtun, faktisk ikke er en av dem som har stilt seg bak ordfører kandidatoppøpet om at funksjonshemmedes menneskerettigheter skal legges til grunn i kommunepolitikken. Nessa Nordtun kan imidlertid slå av en prat med Aps ordfører kandidat Wilhelmsen i Tromsø, Aps ordfører kandidat i 2023 i Oslo, Rina Mariann Hansen og/eller Trondheim sin AP-kandidat Emil Raaen. Der vil hun kanskje kunne hente inspirasjon og motivasjon til å fremme funksjonshemmedes menneskerettigheter.

Vi trenger venner fra alle partier

- og aktivitet i alle SAFO-lag og organisasjoner - stå på! Tall og resultater i valg er så mangt. I SAFO-organisasjonene kjemper vi lange og vanskelige kamper, som ikke nødvendigvis er prioritert eller i fokus i nasjonale eller lokale valgkamper. I SAFO vil vi alliere oss med alle gode krefter i kampen for funksjonshemmedes menneskerettigheter. Blant de i underkant av 8600 mandater i 356 kommuner og 14 fylkeskommuner, har i underkant av 280 ordfører kandidater fra hele spekteret av partier, bekreftet at de støtter at funksjonshemmedes menneskerettigheter skal gjelde i deres kommune. Her finner vi 1 fra FRP, 5 fra Høyre, 10 fra KRF, 13 fra Rødt, 16 fra Partiet Sentrum, 27 fra MDG, 34 fra SV, 36 fra SP, 67 fra AP og 68 fra Venstre. I SAFO heier vi på dere alle sammen.

Slå opp i listene over de ordfører kandidatene som støtter oss (<https://www.crp-d-kommuner.no/?s=>), finn frem i søkefeltet og la oss minne dem alle på løftene. Vi må jobbe sammen med disse støttespillerne for at menneskerettighetene skal bli en realitet i alle norske kommuner.

Alle skal ha muligheten til å være sjef i eget liv!

JAG Assistanse AS er en ideell BPA-leverandør med spesiell kompetanse om BPA for personer med sammensatte og kognitive funksjonshemminger. Vi bygger vårt verdigrunnlag på grunnleggende menneskerettigheter, likeverd og likestilling.

JAG vil bidra til at alle mennesker kan leve sine liv fullt ut, på egne premisser.

JAG har over 25 års erfaring for deg som trenger assistert arbeidsledelse.

JAG har fokus på individualitet, kvalitet og skreddersyr din assistanse.

Ta kontakt for mer informasjon.

JAG
er som du.

JAG Assistanse AS
Telefon: 962 09 666
www.jagassistanse.no

Følg oss gjerne på Facebook og Twitter!

Erfaringsutvalget på Stortinget

TEKST OG FOTO: Niclas Tokerud

21. September var NFUs Erfaringsutvalg på plass på Stortinget. De hadde møte med Tuva Moflag i Arbeiderpartiet og Mathea Fjukstad Hansen i Kristelig Folkeparti, og fikk muligheten til å stille sine spørsmål til politikerne.

Etter å ha fått svar på sine spørsmål, ble det også tid til en omvisning på Stortinget, hvor representantene i utvalget fikk se blant annet stortings-salen og LEGO-modellen av Stortinget.

NFU SAUDA

Nytt lokallag

Norsk Forbund for Utviklingshemmede har nå fått et nytt lokallag i Sauda.

Laget ble opprettet etter at kommunen slo sammen driftsenheten i boligene for at de kunne spare penger. Dette skapte engasjement blant de pårørende, og de gikk sammen og stiftet NFU Sauda.

NFU Sauda:

Leder: Gisela Amdal

Kontaktinfo:

Epost: giselaamdal@hotmail.com

Telefon: 48264759

Vi ønsker NFU Sauda hjertelig velkommen som lokallag, og gleder oss til å jobbe sammen for et samfunn for alle.

LANDSBYENE MED Plass FOR ALLE

Camphill-landsbyene er integrerte levetilfellesskap hvor mennesker med ulike behov for bistand lever side om side med omsorgspersoner i en levende og aktiv landsby.

Her er alle sysselsatt med fellesskapets mange oppgaver; håndverk, jordbruk, matlaging og hushold. Det legges vekt på nærhet til natur og mennesker, og opplæringen i dagliglivets mange gjøremål gir verdifull erfaring videre. Samtidig dekker arbeidet reelle behov i landsbyen.

Livet i fellesskap, arbeid, hverdag og fest danner grunnlag for et spennende og utfordrende miljø. I landsbyene pleies også et variert kulturliv med teater, sang, musikk, høytidsfeiringer og utflukter.

Nye medarbeidere tilbys introduksjonskurs i landsbylivet og antroposofi, samt fireårig deltids Bachelorutdanning i helsepedagogikk og sosialterapi.

Camphill Norge består av landsbyene Hogganvik, Jøssåsen, Rotvoll, Solborg, Vidaråsen og Vallersund Gård. I Vallersund ligger også FRAMskolen som er et folkehøgskolelignende tilbud for deg mellom 18 og 25 år som lever med utviklingshemming.

Vi ønsker deg velkommen til landsbyene!

CAMPBILL LANDSBYSTIFTELSE
Malvikvegen 1333, 7550 Hommelvik
Telefon 73 97 84 60
Epost: sekretariat@camphill.no
www.camphill.no

Camphill
NORGE

BUTIKK

Alle kurshefter er gratis!

Om tro og livssyn

Pengene dine

Stortingsvalg

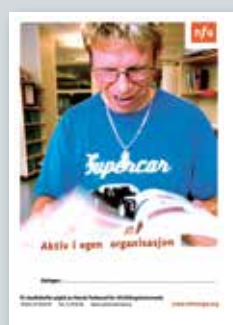
Kommunevalg

NFU - en organisasjon

Veilederhefte til «Aktiv i egen organisasjon»

Aktiv i egen organisasjon

NFUs prinsipp-program

Tillitsvalgt i organisasjonen NFU

Ledsagerhefte

Kursbevis kr 10,-

Kursmappe kr 25,-

Bøker om veien til egen bolig

kr 100,-

kr 150,-

Last ned!

Boken «Fokus på overgangen mellom ulike skoleslag» er utsolgt, men ligger klar for nedlasting på vår hjemmeside nfunorge.org/no/nettbutikk/boker/

Klistremerker
6 merker per ark kr 6,-

Vervekort, gratis

Beachflagg:
2 meter, kr 1100,-
3,9 meter, kr 1800,-

T-skjorte størrelse
M og XXL kr. 60,-

Hettejakke kr 400,-

Handlenett kr 40,-

Handlenett kr 50,-

Pølsebag med utvendig lomme kr. 150,-

Multilue / bøff kr. 30,-

Multilue / bøff kr. 30,-

Pins kr 10,-

Refleksbånd kr. 25,-

Armbånd kr. 10,-

Penner, per stk. kr 10,-

Tallerken i porselen kr 150,-

Ja takk, jeg bestiller (skriv antall):

- Kurshefte: Om tro og livssyn
- Kurshefte: Pengene dine
- Kurshefte: Stortingsvalg
- Kurshefte: Kommunevalg
- Kurshefte: NFU - en organisasjon
- Kurshefte: Veilederhefte til studieheftet
Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: Aktiv i egen organisasjon
- Kurshefte: NFUs prinsipp-program
- Kurshefte: Tillitsvalg i organisasjonen NFU
- Kurshefte: Ledsagerhefte
- Kursbevis
- Kursmappe
- Bok: Sjef i eget hus
- Bok: Veien fram til egen bolig
- Klistremerker
- Vervekort
- Beachflagg 2 meter
- Beachflagg 3,9 meter
- Pølsebag
- T-skjorte str. M XXL
- Hettejakke str. S M L XL
- Handlenett beige
- Handlenett sort
- Tallerken
- Refleksbånd
- Armbånd
- Penn
- Pins
- Buff oransje
- Buff rød

Navn: _____

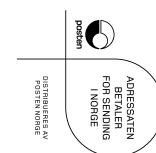
Adresse: _____

Poststed: _____

E-Post: _____

Porto kommer i tillegg. Du kan også bestille via
telefon **22 39 60 50**, e-post: **post@nfunorge.org**
eller i nettbutikken til NFU på **www.nfunorge.org**.
Vi sender e-faktura.

Norsk Forbund for
Utviklingshemmede
Svarsending 1225
0028 Oslo

NORDFJORD
folkehøgskule

På egne bein

Nye vener, nye aktiviteter, nye erfaringar. Har du nokon gong laga pizza på bål? Padla i kano, dratt krabbeteiner, eller tova ditt eige sitteunderlag? No får du sjansen til å oppleve alt dette.

På linja Bu og fritid får du: Butrening, arbeidstrening og sosial trening. Eit unikt år som vil bety mykje for deg, og for oss andre som blir kjende med deg. Ein trygg start på livet heimafrå.

Søk plass på friluftslivskulen.no

FYSIKALSKE HJELPEMIDLER FOR BARN, UNGDOM OG VOKSNE

Vi leverer til fysioterapeuter, klinikker, institusjoner og privatpersoner i hele landet!

Nå med instruksjonsvideoer på helt ny nettside!

www.bamseprodukter.no

Vi heier hverandre frem og har fokus på individuell utvikling og mestring

- ADL-ferdigheter • NAV-støtte
- Sosialt og inkluderende miljø

ÅLESUND
FOLKEHØGSKOLE

Løypevegen 1, 6012 Ålesund • Tlf 70 17 76 00
www.alesundfhs.no • facebook.com/alesundfhs/

Søk Reis Bo og Fritid, opplev Ålesund og en smak av verden!

VIL DU ANNONSERE I
Samfunnforalle?

Ta kontakt med vår annonsesjef:
Salgs Forum AS
post@salgs-forum.no
www.salgs-forum.no

Landsstyret

FORBUNDSLEDER
Tom Tvedt
 971 99 233
 tom.tvedt@nfunorge.org

NESTLEDER
Gunn Strand Hutchinson
 913 38 299
 gunnhutch@gmail.com

Alette Reinholdt
 905 36 649
 alettereinholdt@online.no

Anna Kittelsaa
 911 46 401
 anna.kittelsaa@outlook.com

Birgitte Boldvik
 938 90 671
 birgitte.boldvik@gmail.com

Marius Zahl
 918 75 965
 marius.zahl@icloud.com

Torill Vagstad
 402 88 307
 torill.vagstad@gmail.com

Nasjonalt

**Norsk Forbund for
 Utviklingshemmede**
 Pb 8954 Youngstorget, 0028 Oslo

Besøksadresse:
 Youngstorget 2b, 7. etasje
 Telefon: 22 39 60 50
 post@nfunorge.org

www.nfunorge.org
 Bankgiro: 8200.01.93417
 Org.nr.: 943 260 672

Fylkeslagene

NFU Oslo fylkeslag
 v/ Lill Birkelund
 c/o NFU
 Postboks 8954 Youngstorget
 0028 Oslo
 Tlf. 22 39 60 51
 oslofylkeslag@nfunorge.org

NFU Viken fylkeslag
 v/ Nordis Vik Olausson
 Tuterudkroken 16
 2007 Kjeller
 Tlf. 480 03 495
 nfu.viken@gmail.com

NFU Innlandet fylkeslag
 v/ Eirik Dahl
 Ajerhagan 6
 2319 Hamar
 Tlf. 464 09 707
 eid24@outlook.com

**NFU Vestfold og
 Telemark fylkeslag**
 v/ Randi Stenerud
 Skavliveien 21
 3189 Horten
 Tlf. 901 58 869
 nfu.vf@online.no

NFU Agder fylkeslag
 v/ Anders Haslestad
 Molandsveien 1450
 4849 Arendal
 Tlf. 976 01 658
 anders.haslestad47@gmail.com

NFU Rogaland fylkeslag
 v/ Synnøve B. Lindanger
 Straumsvegen 80
 5567 Skjoldstraumen
 Tlf. 938 78 946
 post@nfu-rogaland.no

NFU Vestland fylkeslag
 v/ Evy Utne Knutsen
 Holsbergstien 40
 5918 Frekhaug
 Tlf. 481 54 196
 evy.utne.knutsen@outlook.com

NFU Møre og Romsdal fylkeslag
 v/ Svein-Rune Johannessen
 Jomarka 20
 6012 Ålesund
 Tlf. 955 57510
 mrfylkeslag@nfunorge.org

NFU Trøndelag fylkeslag
 v/ Snorre Ness
 Bregnevegen 1
 7803 Namsos
 Tlf. 905 16 966
 snorre.ness@ntebb.no

NFU Nordland fylkeslag
 v/ Lisbeth Selstad Amundsen
 Bjerkeliveien 16
 8160 Glomfjord
 Tlf. 900 47 915
 lis-els@hotmail.com,

NFU Troms fylkeslag
 v/ Svein Jensen
 Holmenveien 107, Solli
 9303 Silsand
 Tlf. 979 77 868
 svein.n.jensen@gmail.com

NFU Finnmark fylkeslag
 v/ Frid Tellefsen Svineng
 Boks 187
 9735 Karasjok
 Tlf. 909 36 156
 nfufinnmark@hotmail.com

RETURADRESSE:

Samfunn for alle

Postboks 8953 Youngstorget
0028 Oslo

Omsorgsspråk

AV: Karin Barron, Uppsala. Oversatt av Alette Reinholdt

*Om jeg skulle bli kalt utviklingshemmet;
Skulle jeg ikke ha et hjem, men en omsorgsbolig
Skulle jeg ikke være en leietaker, men en beboer
Skulle jeg ikke ha et arbeid, men dagaktivitet
Skulle jeg ikke ta fri fra jobben, men ha en hjemmedag
Skulle jeg ikke bli opprørt over å bli behandlet dårlig, men atferds-
problemer er en del av min funksjonshemming
Skulle jeg ikke innstendig forsøkt å bli forstått, men ha satt meg fast
i et negativt adferdsmønster
Skulle jeg ikke være energisk, men overaktiv
Skulle ikke mine foreldre elske meg, men være overbeskyttende
Skulle jeg ikke bestemme meg for noe, men få noe for meg
Skulle jeg ikke være urolig og lei meg, men være plagsom og bråkete
Skulle jeg ikke spontant endre hva jeg har lyst til å gjøre,
men bryte en avtale*

*Skulle jeg ikke ha seksuelle behov, men ha problemer med seksualitet
Skulle jeg ikke være dyktig og kompetent, men ha potensial for
habilitering
Skulle jeg ikke bidra til andres velferd, men være omsorgsmottaker
Skulle jeg ikke være en kreativ individualist, men ha problemer med
gruppetilpasning
Skulle jeg ikke være kjempelei, men ha problemer med å konsentrere meg
Skulle jeg ikke reise med bussen, men ha busstrening
Skulle jeg ikke like Kalle og Eva spesielt godt, men være for avhengig
av personalet
Skulle jeg ikke være et unikt individ, men en bruker
Skulle jeg ikke ha det gøy med vennene mine, men ha sosial trening
Skulle jeg ikke være ung eller gammel, kvinne eller mann, men bare
utviklingshemmet*

ADVOKATFIRMAET
KRAMÅS

"Vi har bred erfaring i alle rettsforhold som gjelder
mennesker med utviklingshemming,
og bistår i saker i hele landet."

- Omsorgstjenester
- Trygdeytelser
- Vergemål
- Dagtilbud og tilrettelagt arbeid
- Arv og testament
- Helsetjenester
- Erstatning
- Skole og undervisning

KRISTIN KRAMÅS

481 65 111
kristin@kramaas.no

PETTER KRAMÅS

901 37 450
petter@kramaas.no

KONTORER

C J Hambros plass 5, 0164 Oslo
Storgata 50, 1555 Son

www.KRAMAAS.no